

ОТНОСНО СЪЩНОСТТА НА НЕГАТОРНИЯ ИСК КАТО ВИД ПЕТИТОРЕН ИСК И НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ВПИСВАНЕТО МУ

ВЕНЦИСЛАВ Л. ПЕТРОВ*

Катедра „Гражданскоправни науки“

Резюме: В статията е изследвана правната същност на иска по чл. 109 от Закона за собствеността. Той е разгледан като част от системата на петиторните иски, която цели защита от различните възможни нарушения на правото на собственост. Изложено е виждането за необходимостта от еднакво третиране на ревандикационния и негаторния иск поради множеството техни близости и поради сходната им правна същност. В тази връзка е формулиран извод, че установяването на принадлежността на правото на собственост или на ограничено вещно право се включва в предмета на делото по чл. 109 ЗС. Като логическа последица на това е направено предложение исковата молба с правно основание чл. 109 ЗС да подлежи на вписване. Направена е критика на противоположното становище, застъпено в част от съдебната практика и най-вече в Тълкувателно решение 4/2015 ОСГК на ВКС.

Ключови думи: негаторен иск, петиторен иск, вписване.

* Главен асистент по гражданско и семейно право в Катедра „Гражданскоправни науки“ на ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“, доктор по право; vencislav.petrov@yahoo.com

ABOUT THE NATURE OF ACTIO NEGATORIA AND THE NECESSITY OF ITS REGISTRATION

VENCISLAV L. PETROV*

Civil Law Sciences Chair

Abstract: The article analyzes the law characteristics of the action, established in art. 109 of The Law of property (actio negatoria). This action is described as a part of the system of the petitory actions, the purpose of which is a defense against the various breaches of the ownership. The author's thesis is that actio rei vindicatio, actio negatoria and the other petitory actions have to be treated in one and the same way because of their similar law characteristics. Consequently the subject of the case includes the ascertainment of the existence of the right of ownership in the estate of the claimant. As a consequence it is proposed the registration of the actio negatoria in the Land register.

Key words: actio negatoria, petitory action, registration in the Land register

I. Въведение в проблема

В последните години се забелязва активна тълкувателна дейност на Върховния касационен съд по въпроси на вещното право, породена от противоречиво правоприлагане на вещноправни норми от съдилищата. В ТР 4/2015 от 06.11.2017 г. по тълкувателно дело No 4 от 2015, ОСГК на ВКС се произнесе по три въпроса, свързани с приложението на негаторния иск по чл. 109 ЗС. В мотивите на решението ОСГК на ВКС взе отношение по някои важни въпроси във връзка с правната същност на разглеждания иск, част от които не могат да бъдат споделени. По-конкретно, далеч не е безспорно възприетото от ВКС виждане, че въпросът за правото на собственост върху засегнатия имот на ищеца остава извън предмета на делото, както и следващият от това извод, че исковата молба по чл. 109 ЗС не подлежи на вписване. За проблемите относно този извод свидетелства както противоречивата съдебна практика до приемането на тълкувателното решение, така и особеното мнение към него.

Отговорът на въпроса относно вписването на исковата молба следва да се търси на едно по-дълбоко теоретично равнище, като се изходи от правната същност на иска по чл. 109 ЗС и от съдържанието на търсената чрез него защита. В статията е застъпено становище, противоположно на възприетото от ВКС, а именно, че в предмета на иска по чл. 109 ЗС се включва и установяването на принадлежността на правото на собственост върху засегнатия имот в патримониума на ищеца, което налага произнасянето по този въпрос с отделен диспозитив. Като последица от това е обоснована необходимостта исковата молба по чл. 109 ЗС да подлежи на вписване. За доказване на тази теза са използвани

* Senior Assistant Professor in Civil and Family Law at the Faculty of Law, University of Sofia „St. Kliment Ohridski“, Ph.D in Law; vencislav.petrov@yahoo.com

аргументи от правнодогматичен, исторически и телеологически характер, както и такива, извлечени при изследване на доктрината и на съдебната практика.

II. Изложение

В **римското право** *actio Negatoria* е съществувал като иск, даден в полза на собственика¹. Както повечето съвременни гражданскоправни институти, чиито корени могат да се открият в римското право, и негаторният иск е претърпял значителни изменения през многовековното си съществуване. Вероятно е да са съществували различни близки по същността и последиците си средства, които впоследствие са били обединени в *actio Negatoria*². Няма спор обаче относно същността му на средство за защита на правото на собственост.

В сравнителен план негаторният иск е уреден като иск за защита на правото на собственост от нарушения, различни от отнемане на владението. Така например в Параграф 1004 от Германския граждански законник „ако собствеността е нарушена със средства, различни от отнемане или задържане на владение, собственикът може да изиска от нарушителя да отстрани смущението“. Показателно е систематичното място на разпоредбата, която се намира в Книга трета „Вещно право“, Глава IV „Претенции, произтичащи от правото на собственост“. В Гражданския кодекс на Руската федерация негаторният иск е уреден в чл. 304, според който „собственикът може да изисква премахване на всякакво нарушение на правото му, дори тези нарушения да не са свързани с нарушение на владението“. От цитираните разпоредби може да се направи извод за възприемането на този иск като класически собственически иск, т.е. вещен иск за защита на правото на собственост.

Същото виждане относно същността на **негаторния иск като средство за защита на правото на собственост** е застъпено и в по-старата българска литература³. Това трайно разбиране за същността на негаторния иск е намерило своето продължение и в по-новата цивилистична доктрина⁴.

Като такова, той представлява един от исковете за защита на правото на собственост, наречени петиторни искове – ревандикационен (чл. 109 ЗС), иск за установяване на граници (чл. 109а), положителен установителен иск за

¹ Така **Базанов**, Иван. Курс по римско право. Т. I. София: Университетска печатница, 1940, с. 266; **Новицки**, Иван Б., И. С. **Перетерски**, И. С. Римско частно право. София: Наука и изкуство, 1952, с. 166; **Венедиков**, Петко, Михаил **Андреев**. Римско право. София: Наука и изкуство, 1949, с. 165; **Чолов**, Румен. Римското частно право. С.: Сиела, 2000, с. 101; **Дождев**, Д. В. Римское частное право. Москва: Норма, 2004, с. 389.

² **Гарсия Гарридо**, М. Х. Римское частное право: казусы, иски, институты. Москва: Статут, 2005, с. 333, бел. под линия № 32.

³ **Венедиков**, Петко. Система на българското вещно право. 3. прераб. и доп. изд., съобр. С прените в законод. София: Университетска печатница, 1947, с. 171.

⁴ **Боянов**, Георги. Вещно право. 4. осн. прераб. и доп. изд. София: Авалон, 2004, с. 387.

собственост, отрицателен установителен иск за собственост. Всеки от тях има за цел да противодейства на различни нарушения на правото на собственост, респ. на ограниченото вещно право или казано по друг начин – на нарушения или застрашаване на различни правомощия, включени в съдържанието на субективно вещно право. В своята съвкупност тези искиве изграждат една система от средства, които са предназначени да дадат защита във всяка една хипотеза на нарушение⁵.

Най-голяма близост негаторният иск има с ревандикационния. Това проистича на първо място от характера на търсената с тях защита – и двата иска са осъдителни, за разлика от останалите петиторни искиве, които са установителни⁶. Тези два иска заемат централно място в системата от петиторни искиве. Това се дължи на обстоятелството, че те са създадени за противодействие на най-интензивните нарушения на субективните вещни права – не само на тяхното оспорване, а на тяхното директно възпрепятстване и смущаване. Двата иска бележат голямо сходство както в правната си същност, така и в целите си. Затова те следва да бъдат третирани по един и същ начин⁷.

Въз основа на изложеното общоприето разбиране, че негаторният иск, подобно на ревандикационния, е иск за защита на правото на собственост, в литературата трайно се приема, че върху ищеца по него лежи **доказателствената тежест** да докаже наличието в своя патромониум на правото на собственост, респ. на ограниченото вещно право. Тази теза се възприема в романистичната литература по отношение на въпросния иск в римското право⁸. Тя е застъпена в българската доктрина както при действието на Закона за имуществото, собствеността и сервитутите⁹, така и при действието на Закона

⁵ Подробно за съотношението и взаимодействието между тези средства, както и за възможността за комбинирането на някои от тях вж. **Сарафов**, Павел. Съотношение между способите за защита на вещните права. *Търговско право*, 2017, № 2, с. 17–31.

⁶ Спорове съществуват единствено по отношение на иска за установяване на граници, уреден в чл. 109а ЗС. За различните становища вж. **Матеева-Стоянова**, Екатерина. За характера на правната защита, търсена с иска за определяне на граници по чл. 109а ЗС. *Собственост и право*, 1999, № 6, цитирана по Епи 2.0. Авторът защитава виждането за установителния характер на иска и на решението, което се постановява по него.

⁷ Така и **Захария – Кроче**. Ръководство по гражданско право. Т. II. Вещно право. София: Право, 1920, с. 159. Същото се приема и в романистичната литература за *actio negatoria* в Рим – според проф. Базанов тя е „сурогат на *rei vindicatio* и е изградена по принципите на последната и по форми прилича на нея“ – **Базанов**, Иван. Курс по римско право. Т. I. София: Университетска печатница, 1940, с. 266.

⁸ **Жирав**, П. Ф. История и система на римското право. Ч. I. История, лично и вещно право. София: Издание на Софийския университет, 1913, с. 505; **Андреев**, Михаил. Римско частно право. 7. изд. С.: Софи-Р, 1993, с. 258, който пише че „за да се уважи негаторният иск, ищецът трябва да докаже само своето право на собственост...“

⁹ **Венедиков**, Петко. Система на българското вещно право. 3. прераб. и доп. изд., съобр. с промените в законд. София: Университетска печатница, 1947, с. 172; **Вълчанов**,

за собствеността¹⁰. Към същото виждане се придържа и съдебната практика, напр. Решение № 62 от 01.07.2015 г. по гр. д. № 339/2015 г. на ВКС, II г.о.; Определение № 288 от 30.05.2018 г. по гр. д. № 3853/2017 г. на ВКС, I г.о.; Определение № 67 от 12.02.2016 г. по гр. д. № 5568/2015 г. на ВКС, I г.о. и др. В съдебната и арбитражната практика в Русия също безспорно се приема, че негаторният иск подлежи на уважаване само ако ищецът докаже, че е собственик на имота – така т. 45 от Постановление на Пленума на Върховния съд на Руската федерация и Висшия арбитражен съд на Руската федерация № 10/22 от 29.04.2010 г.

Следователно, безспорно е, че ищецът по предявен негаторен иск следва да докаже, че притежава право на собственост или ограничено вещно право върху процесния имот. Спорно е обаче дали това е преюдициален въпрос или той се включва в предмета на делото и следователно с решението се формира сила на пресъдено нещо по отношение на него.

От изложените по-горе аргументи следва да се приеме, че ревандикационният и негаторният иск са **искове с твърде близка характеристика** – петиторни осъдителни искове, които са дадени в полза на титулярите на вещни права за защита срещу различни по характера си нарушения. В старата гражданскопроцесуална литература дори е имало изложено виждане, че *actio negatoria* всъщност е *actio rei vindicatio*, „ограничен в ширината си“¹¹. Подобно виждане, макар и да не може да бъде споделено, ясно сочи за сходната правна същност на двата иска. Основната разлика между тях се изразява в приложното им поле. Те защитават различни по характера си нарушения на правото на собственост¹². Ревандикационният иск се предявява при отнемане на фактическата власт върху вещта; негаторният иск пък е адекватно средство за защита срещу всякакви други нарушения на правото на собственост или ограничените вещни права, извън отнемането на фактическата власт върху тях. Това различие обаче не променя сходната им правна природа, както и предназначението им. Би следвало да се приеме, че в предмета на делото

Христо. Особени искове из областта на гражданското право. Част първа. София: Ц. Н. Чолаков, 1928, с. 235. В ЗИСС негаторният иск не е изрично уреден, но теорията безспорно признава съществуването му.

¹⁰ **Василев**, Любен. Българско вещно право. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 1995, с. 437, с. 440 и с. 443 – за всеки един от трите вида негаторен иск, които авторът твърди, че съществуват; **Боянов**, Георги. Вещно право. София: Авалон, 2004, с. 387; **Бобатин**, Марио, Красимир **Влахов**. Вещно право. Практически проблеми. 2. доп. изд. София: Сиби, 2007, с. 346; **Стоянов**, Венцислав. Имотен регистър. София: БАН, 2005, с. 94–95 във връзка със с. 89; **Джеров**, Александър. Вещно право. София: БАН, 1993, с. 54–55.

¹¹ За това виждане и критика срещу него вж. **Абрашев**, Петър. Гражданско съдопроизводство. Т. II. София: Царска придворна печатница, 1914, с. 31 и цитираните там чужди автори. Авторът не възприема тезата за идентичност между двата иска.

¹² Така **Марков**, Методи. Искът за собственост по чл. 108 от Закона за собствеността. София: Сиби, 1994, с. 38.

както по чл. 108 ЗС, така и по чл. 109 ЗС влиза установяване на правото на собственост или на ограниченото вещно право в патримониума на ищеца. Въз основа на това по отношение на тях следва да се възприеме и еднакво разрешение относно необходимостта от вписването им.

ВКС обаче приема горните изводи по отношение на ревандикационния иск. В т. 2А на ТР 4/2014 от 14.03.2016 г. ОСГК на ВКС се приема, че предмет на делото по този иск е правото на собственост на ищеца. Въз основа на това ВКС приема, че съдът следва да се произнесе с два отделни диспозитива: с установителен диспозитив относно принадлежността на правото на собственост и с осъдителен диспозитив, с който осъжда ответника да предаде владението на вещта (ако уважи иска).

Същият извод ВКС възприема и по отношение на положителния установителен иск за собственост в мотивите по т. 1 на Тълкувателно решение № 4/2015 от 06.11.2017 г. на ОСГК на ВКС. Там изрично се сочи, че предметът на делото по този иск е същият като предмета на делото по ревандикационния иск.

В контекста на горните разсъждения същото разрешение следва да бъде възприето и по отношение на иска по чл. 109 ЗС.

Поради това не може да бъде споделено изразеното в Тълкувателно решение № 4/2015 от 06.11.2017 г. на ОСГК на ВКС становище, че **предмет на делото**, образувано по предявен иск с основание чл. 109 ЗС, не е правото на собственост на ищеца върху засегнатия имот. Това виждане е изразено и в други актове на ВКС, напр. Решение № 92 от 01.12.2017 г. по гр. д. № 4715/2016 г. на ВКС, II г.о. В гражданскопроцесуалната литература предметът на делото се определя като спорното материално субективно право; то се въвежда в процеса чрез правното твърдение на ищеца, съдържащо се в исковата молба¹³. Ищецът по предявен иск по чл. 109 ЗС следва да твърди, че е собственик на имот или титуляр на ограничено вещно право върху нея. Останалите негови твърдения са различни в зависимост от вида негаторен иск според възприетото от Тълкувателно решение № 4 от 06.11.2017 г. по тълк. д. № 4/2015 г. на ОСГК на ВКС и част от теорията виждане за нали-

¹³ Сталев, Живко, Анелия Мингова, Огнян Стамболиев, Валентина Попова, Ружа Иванова. Българско гражданско процесуално право. 9. прераб. и доп. изд. София: Сиела, 2012, с. 210. Това се признава и от ВКС в мотивите по т. 1 на разглежданото тълкувателно решение. В по-старата гражданскопроцесуална литература се застъпва близкото виждане, че предмет на делото е материалноправното отношение, което се поражда от твърдения в исковата молба фактически състав – вж. Силяновски, Димитър. Гражданско съдопроизводство. Т. II. Производство пред първата инстанция. София: П. К. Овчаров, 1941. Между двете виждания няма голяма разлика, тъй като според доминиращото виждане в правната теория на всяко субективно право съответства правно задължение, респ. всяко едно субективно право съществува само в рамките на съдържанието на едно правоотношение.

чието на един установителен и два вида осъдителен негаторен иск¹⁴. При негаторния установителен иск е достатъчно ищецът да твърди, че е собственик на вещта, респ. че притежава ограничено вещно право върху нея. При осъдителния негаторен иск за преустановяване на въздействие върху имота ищецът следва да твърди, че ответникът извършва определени действия върху имота¹⁵ и че тези действия му пречат да упражни своето вещно право¹⁶. При предявяване на осъдителен негаторен иск за отстраняване на последиците от извършеното нарушение ищецът следва да твърди и че ответникът с действията си е причинил това състояние¹⁷. И при трите хипотези обаче ищецът следва да твърди и докаже наличието на въпросното вещно право в своя патримониум. По този начин, със своето твърдение, ищецът въвежда в предмета на делото правото на собственост или ограниченото вещно право върху процесния имот.

Като логическа последица на горното следва да се приеме, че с решението по иска по чл. 109 ЗС се формира **сила на пресъдено нещо** и по въпроса за собствеността¹⁸. В т. 1 на ТР 4/2015 ОСГК на ВКС приема, че този въпрос е преюдициален и съдът следва да се произнесе по него само в мотивите. Щом в тълкувателната практика на ВКС е възприето, че решението по ревандикационния иск следва да съдържа и установителен диспозитив, с който съдът се

¹⁴ Виждането за съществуването на три вида негаторен иск – един установителен и два осъдителни – датира много преди ТР 4/2015 от 06.11.2017 г. на ОСГК на ВКС. То е възприето в старата немска, италианска и френска литература – напр. **Захария – Кроме**. Ръководство по гражданско право. Т. II. Вещно право. София: Право, 1920, с. 159; **Ричи**, Франческо. Имушествата, собствеността и нейните видоизменения. Книга втора. Стара Загора: Светлина, 1925, с. 497; **Колен**, Амброаз, Анри **Капитан**. Елементарен курс по френско гражданско право. Т. I, кн. II. Вещно право. София: Държавна печатница, 1926, с. 433. В българската правна литература това виждане е застъпено от акад. Любен Василев – вж. **Василев**, Любен. Българско вещно право. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 1995, с. 431-432. Някои автори в по-новата литература също възприемат тезата за наличието на три вида негаторен иск – **Стоянов**, Венцислав. Имотен регистър. София: БАН, 2005, с. 94-96. Въпросът остава извън рамките на настоящата разработка. Следва обаче да се има предвид, че ако се признае съществуването на отрицателен установителен иск за собственост или други вещни права (както прави ВКС в ТР 8/2012 ОСГК), то съществуването на установителен негаторен иск става безпредметно. Въз основа на това би следвало да се признае само съществуването на два вида осъдителен негаторен иск.

¹⁵ Така **Василев**, Любен. Българско вещно право. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 1995, с. 440.

¹⁶ Така т. 3 от Тълкувателно решение № 4 от 06.11.2017 г. по тълк. д. № 4/2015 г. на ОСГК на ВКС.

¹⁷ **Василев**, Любен. Българско вещно право. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 1995, с. 443.

¹⁸ Така и **Бобатинов**, Марио, Красимир **Влахов**. Вещно право. Практически проблеми. София: Сиби, 2007, с. 346.

произнася по въпроса за принадлежността на твърдяното вещно право в патримониума на ищеца, то същото виждане следва да се възприеме и по отношение на решението по предявен негаторен иск. С първия диспозитив ищецът следва да бъде признат за собственик или титуляр на ограничено вещно право върху процесния имот (или искането да се отхвърли, в случай че принадлежността на субективното вещно право не бъде доказана), с втория диспозитив – ответникът да бъде осъден да преустанови процесното нарушение или да премахне последиците от нарушението (респ. да се отхвърли това искане). Този извод е застъпен и в особеното мнение по т. 1 на ТР 4/2017 по тълк. д. 4/2015 на ОСГК на ВКС. Виждането е изложено отдавна в българската правна литература от Александър Джеров¹⁹. Що се касае то т. нар. негаторен установителен иск²⁰, с втория диспозитив съдът следва да отрече притежанието от ответника на ограничено вещно право върху имота.

Възприемането на изложеното виждане за обхвата на предмета на делото по чл. 109 ЗС би довело и до процесуална икономия. Влязло в сила съдебно решение по предявен негаторен иск би формирало сила на пресъдено нещо по въпроса за принадлежността на правото на собственост или ограниченото вещно право към патримониума на ищеца и би било процесуална пречка за образуване на дело със същия предмет.

Като закономерна последица на становището за необходимостта от отделен диспозитив за признаване на правото на собственост или ограничено вещно право върху засегнатия имот трябва да се възприеме изводът, че исквата молба по чл. 109 ЗС **подлежи на вписване**. Той се споделя от редица автори в българската правна книжнина²¹. Възприет е и в редица съдебни актове, постановени преди ТР 4/2017 по тълк. д. 4/2015 на ОСГК на ВКС. В този смисъл са Определение № 524 от 19.11.2008 г. по ч.гр.д.№ 1714/08 г. на ВКС, I г.о.; Определение № III от 11.11.2010 г. по ч.гр.д.№ 1883/10 г. на Бургаския окръжен съд; Определение от 27.04.2012 г. по гр.д.№ 2380/12 г. на РС- Стара Загора и др. Обратната теза – че исквата молба по чл. 109 ЗС не подлежи на вписване – се възприема както в т. 2 на посоченото тълкувателно решение, така и в редица съдебни актове, постановени преди него – Определение № 103 от

¹⁹ Джеров, Александър. Вещно право. София: БАН, 1993, с. 56. По-горе на същата страница обаче авторът приема, че „предмет на иска е самото нарушение“. Ако приемем, че наличието на правото на собственост в патримониума на ищеца не се включва в предмета на делото, то няма как да се обоснове необходимостта от вписване на иска.

²⁰ Проф. Владимир Петров и проф. Методи Марков го наричат „негаторен (отрицателен) установителен иск – вж. Петров, Владимир, Методи Марков. Вещно право. (Уч. помагало). 8. прераб. и доп. изд. София: Сиби, 2014, с. 171.

²¹ Стоянов, Венцислав. Имотен регистър. София: БАН, 2005, с. 87–88; Петров, Владимир, Методи Марков. Вещно право. (Уч. помагало). 8. прераб. и доп. изд. София: Сиби, 2014, с. 269; Василев, Ивайло. Действие на вписването по българското вещно право. София: Нова звезда, 2018, с. 254–255.

12.03.2012 г. по гр.д.№ 88/12 г. на ВКС, II г.о.; Определение от 21.12.2011 г. по ч.гр.д.№ 16752/11 г. на СГС, Търговско отделение, VI- 18 състав; Определение от 29.12.2011 г. по ч.гр.д.№ 16267/11 г. на СГС, II-А гражданско отделение; Определение от 15.12.2010 г. по ч.гр.д.№ 566/10 г. на ОС- Стара Загора. Тезата се аргументира основно с обстоятелството, че с решението по негаторния иск не се формира сила на пресъдено нещо относно правото на собственост върху имота. Това становище се споделя и в становището на Висшия адокватски съвет по т.д. 4/2014 на ОСГК на ВКС. Поради изложените по-горе аргументи то не може да бъде споделено.

Ако се приеме, че искът по чл. 109 ЗС подлежи на вписване, трябва да се отговори и на въпроса за **действието на това вписване**. Би могло да се поддържа, че ще е налице оповестително-защитно действие. Може да се приеме, на второ място, че вписването би имало единствено оповестително действие. Това второ виждане би следвало да се подкрепи. По аргумент от чл. 1 от Правилника за вписванията всяко едно вписване има такова действие. То се изразява единствено в даване на гласност на вписания акт. Наличието единствено на оповестително действие може да се обоснове с разпоредбата на чл. 114, б. а), според която когато вписването на исковата молба е предвидено с изрична разпоредба на закона, то произвеждат спрямо трети лица действието, посочено в същата разпоредба; при липса на такава разпоредба вписването има значение само за да даде гласност на съдебния спор относно имоти. В чл. 109 ЗС не е предвидено нищо по отношение на действие на вписването, следователно то няма как да има оповестително-защитно действие (за конститутивно действие въобще не може да става дума). Виждането за чисто оповестителното действие на вписването на исковата молба по чл. 109 ЗС е застъпено вече в правната литература²². То е възприето и от особеното мнение по т. 2 на ТР 4/2017 по т.д. 4/2015 ОСГК на ВКС, подписано от внушителната бройка от десет съдии.

III. Заключение

Въз основа на направения анализ може да се направи заключение, че негаторният иск е еднороден с останалите петиторни искове, най-вече с ревандикационния, и поради това той следва да се подчинява на същия режим като тях. Както при всички тях (без отрицателния установителен иск за собственост и други вещни права), в предмета на делото се включва признаване на вещното право на ищеца. Поради това исковата молба по чл. 109 ЗС следва да подлежи на вписване, независимо от възприетото от ВКС виждане. Вписването би имало единствено оповестително действие.

²² **Василев**, Ивайло. Действие на вписването по българското вещно право. София: Нова звезда, 2018, с. 254.

Подобно тълкуване би държало сметка за правната същност на иска и не би внесло дисонанс в стройната система от искове, изградена от законодателя, доктрината и съдебната практика, имаща за цел да защити правото на собственост и ограничените вещни права от различни по характера си нарушения.

ЛИТЕРАТУРА

- Абрашев**, Петър. Гражданско съдопроизводство. Т. II. София: Царска придворна печатница, 1914. II, 484 с.
- Андреев**, Михаил. Римско частно право. 7. изд. София: Софи-Р, 1993. 480 с.
- Базанов**, Иван. Курс по римско право. Т. I. София: Университетска печатница, 1940. 564 с.
- Бобатинов**, Марио, Красимир **Влахов**. Вещно право. Практически проблеми. 2. доп. изд. София: Сиби, 2007. 352 с.
- Боянов**, Георги. Вещно право. 4. осн. прераб. и доп. изд. София: Авалон, 2004. 463 с.
- Василев**, Ивайло. Действие на вписването по българското вещно право. София: Нова звезда, 2018.
- Василев**, Любен. Българско вещно право. София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 1995. 736 с.
- Василев**, Любен. Негаторните искове за защита на собствеността. *Социалистическо право*, 1960, № 7, 6–25.
- Венедиков**, Петко, Михаил **Андреев**. Римско право. София: Наука и изкуство, 1949. 436 с.
- Венедиков**, Петко. Система на българското вещно право. 3. прераб. изд., съобразено с промените в законодателството. София: Университетска печатница, 1947. VIII, 424 с.
- Вълчанов**, Христо. Особени искове из областта на гражданското право. Част първа. София: Ц. Н. Чолаков, 1928.
- Гарсия Гарридо**, М. Х. Римское частное право: казусы, иски, институты. Москва: Статут, 2005. (Перевод с испанского).
- Джеров**, Александър. Вещно право. София: БАН, 1993. 272 с.
- Дождев**, Д. В. Римское частное право. Москва: Норма, 2004.
- Жирар**, П. Ф. История и система на римското право. Ч. I. История, лично и вещно право. София: Издание на Софийския университет, 1913. 558 с. (Превод Симеон Ангелов).
- Захария – Кроче**. Ръководство по гражданско право. Т. II. Вещно право. София: Право, 1920. (Превод Симеон Ангелов).
- Колен**, Амброаз, Анри **Капитан**. Елементарен курс по френско гражданско право. Т. I, кн. II. Вещно право. София: Държавна печатница, 1926. (Превод Гьлъб Гьлъбов).
- Марков**, Методи. Искът за собственост по чл. 108 от Закона за собствеността. София: Сиби, 1994. 208 с.
- Матеева-Стоянова**, Екатерина. За характера на правната защита, търсена с иска за определяне на граници по чл. 109а ЗС. *Собственост и право*, 1999, № 6, 5–12.
- Новицкий**, Иван Б. Основы римского гражданского права. Москва: Госюриздат, 1960.

- Новицки**, Иван Б., И. С. **Перетерски**. Римско частно право. София: Наука и изкуство, 1952. (Ред.: Флайшиц, Е. А., В. А. Краснокутски, И. С. Розентал).
- Петров**, Владимир, Методи **Марков**. Вещно право. (Учебно помагало). 8. прераб. и доп. изд. София: Сиби, 2014. 280 с.
- Ричи**, Франческо. Имуществата, собствеността и нейните видоизменения. Книга втора. Стара Загора: Светлина, 1925. II, 532 с. (Превод Ангел **Стойков**).
- Сарафов**, Павел. Съотношение между способите за защита на вещните права. *Търговско право*, 2017, № 2, 17–31.
- Силяновски**, Димитър. Гражданско съдопроизводство. Т. II. Производство пред първата инстанция. София: П. К. Овчаров, 1941. 286 с.
- Сталев**, Живко, Анелия **Мингова**, Огнян **Стамболиев**, Валентина **Попова**, Ружа **Иванова**. Българско гражданско процесуално право. 9. прераб. и доп. изд. София: Сиела, 2012. 1320 с.
- Стоянов**, Венцислав. Имотен регистър. София: БАН, 2005. 176 с.
- Чолов**, Румен. Римското частно право. София: Сиела, 2000. 268 с.

Дадена в Катедра „Гражданскоправни науки“ – април 2019 г.
Рецензент – проф. д-р Павел Сарафов.